

S

SOSIAALITURVAN UUDISTAMINEN

TU

STTK © 2018

Käyntiosoite:

Mikonkatu 8 A, 6. krs
00100 Helsinki

Postiosoite:

PL 421, 00101 Helsinki

Puhelin:

09 131 521

Sähköposti:

sttk@sttk.fi

www.sttk.fi

Johdanto

Sosiaaliturvajärjestelmämme on rakentunut kymmenistä eri etuuksista. Eri tukimuotoja ja lakeja on uudistettu jatkuvasti pienissä osissa, mikä on entisestään hankaloittanut eri etuuksien yhteensovittamista ja erilaisten elämäntilanteiden huomioimista. Työelämän muutokset tulevat haastamaan pirstaleista ja monimutkaista järjestelmää entisestään.

STTK:n mielestä sosiaaliturvan kokonaisuudistus on välttämätön. Uudistus on kuitenkin järkevää tehdä hallitusti yksi kokonaisuus kerrallaan. STTK pitää työn ja työllistymisen edistämistä sekä syrjäytymisen ehkäisemistä keskeisinä ja ensisijaisina lähtökohtina sosiaaliturvaa uudistettaessa. Haluamme myös varmistaa sosiaaliturvajärjestelmän rahoitus pohjan kestävyuden. Tämä tarkoittaa sitä, että työllisyysasteen nostaminen yli 75 prosenttiin on tarpeen hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi.

”STTK on valmisteellut mallin, jonka tavoitteena on pitää huolta jokaisesta ihmisestä ja kannustaa eri elämäntilanteissa olevia työllistymään ja olemaan osallisena yhteiskunnassa.”

STTK on valmistellut mallin, jonka tavoitteena on pitää huolta jokaisesta ihmisestä ja kannustaa eri elämäntilanteissa olevia työllistymään ja olemaan osallisena yhteiskunnassa. Me välitämme työttömistä ja haluamme ehkäistä syrjäytymistä. STTK keskittyy tässä ensimmäisessä osassa palvelukokonaisuuden ja työttömyyden aikaisen perusturvan uudistamiseen. Ansiosidonnaiset työttömyysetuudet eivät muutu STTK:n kannustinmallissa, vaan muutokset koskevat nykyisiä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajia.

STTK:n kannustinmallin ensisijaisia tavoitteita ovat tehokas työllistyminen ja osallisuuden lisääminen, jotka edellyttävät palvelujärjestelmän kokonaisuudistusta. Tavoitteet saavutetaan vain riittävän laaja-alaisilla, oikein kohdennetuilla ja vaikuttavilla palveluilla. Tarjottavat palvelut tulee uudistaa yksilöllähtöisiksi ja kannustaviksi. Haluamme, että ihmiset saavat omaan elämäntilanteeseensa nähden riittävää, oikea-aikaista ja heille tarkoituksenmukaista palvelua, jotta työllistymistä ja osallisuutta voidaan aidosti ja tehokkaasti edistää. Työllisyyspalvelut sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut tulee tarkoituksenmukaisella tavalla yhdistää.

Etuudet tulee kytkeä tiiviisti henkilökohtaiseen palveluprosessiin ja etuusjärjestelmää tulee selkeyttää. Etuuksien maltillinen yhdistäminen ja myös uudistaminen ovat tarpeen.

Kannustinmallimme rakentuu kolmelle tasolle: vähimmäistaso, osallisuustaso ja kannustintaso.

Vähimmäistasolla, joka on tarveharkintainen ja viimesijaiseksi tukimuodoksi tarkoitettu, toimeentulotuki ja asumistuki yhdistetään.

Osallisuustasolla, joka vastaa nykyistä työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa, tehdään henkilökohtainen

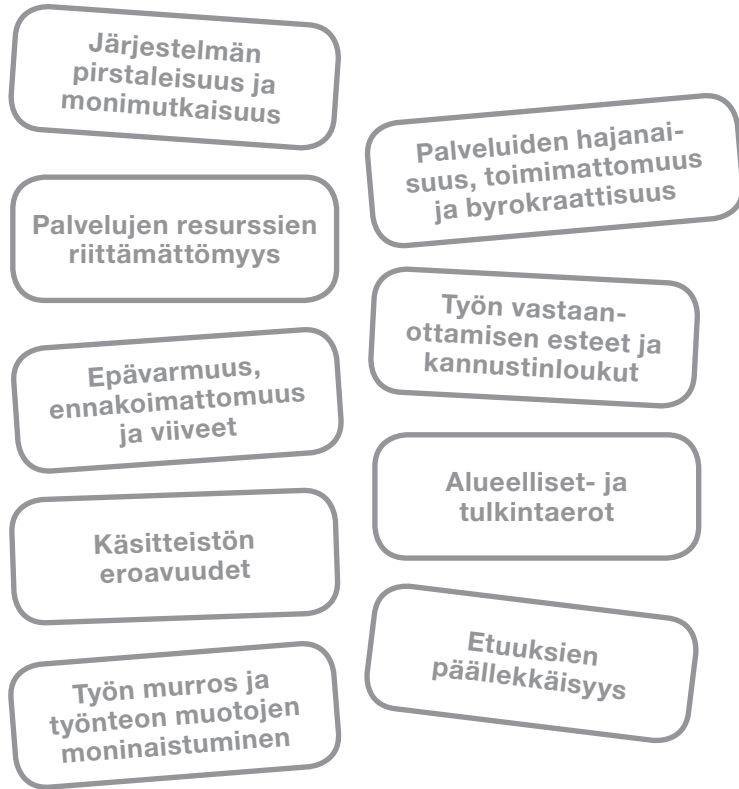
palvelutarpeen arviointi ja valitaan yksilön kannalta paras palvelupolku. Kannustintasolla, joka on määrältään osallisuustasoa korkeampi tukimuoto, tuetaan yhteiskuntaan osallisuutta laaja-alaisilla, yksilöä kannustavilla ja hänelle sopivilla aktiivitoimilla.

Kannustintason tarkoituksena on lisätä myönteisiä mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, ehkäistä syrjäytymistä sekä parantaa yksilön työllistymisedellytyksiä.

Me haluamme yksilö- ja palvelulähtöisen, selkeän ja kannustavan järjestelmän. Näin voimme aidosti edistää ja tehostaa työllisyyttä sekä pitää huolta jokaisesta ihmisestä.

Katarina Murto, johtaja

Nykyisen työttömyysturvan ongelmia

Työttömyysturvaa koskeva sääntely on liian pirstaleista ja monimutkaista. Sääntelyä on uudistettu jatkuvasti palanen kerrallaan, minkä vuoksi ihmiset eivät kykene ymmärtämään etuuden myöntämisen perusteita, eri etuuksien vaikutusta toisiinsa eikä sitä, miten toimia oikein. Etuuksia haetaan useasta eri paikasta, mikä hidastaa sekä vaikeuttaa ihmisten mahdollisuuksia työllistyä ja saada toimeentuloa.

”Nykyjärjestelmä ei ota huomioon riittävästi erilaisia elämäntilanteita, tarjottavien palveluiden tarkoituksenmukaisuutta, vaikuttavuutta ja oikea-aikaisuutta.”

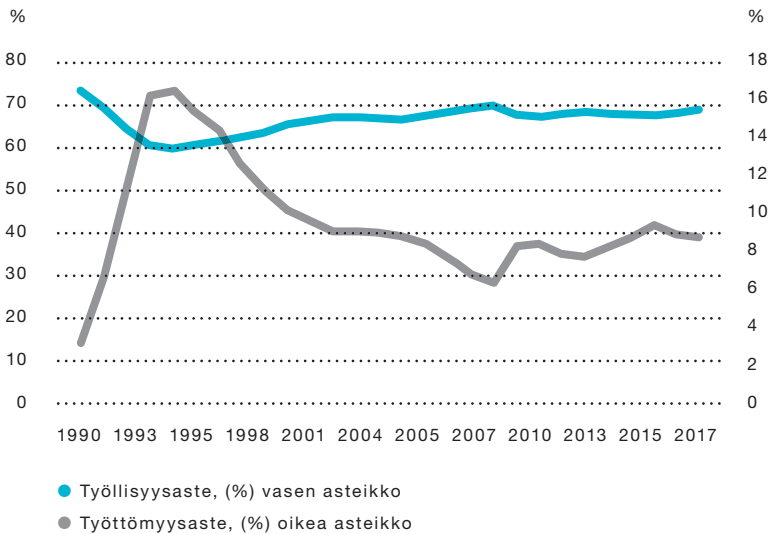
Nykyjärjestelmä ei ota huomioon riittävästi erilaisia elämäntilanteita, tarjottavien palveluiden tarkoituksenmukaisuutta, vaikuttavuutta ja oikea-aikaisuutta. Henkilön vaikutusmahdollisuudet oman palvelupolun suunnitteluun ovat vähäiset, mikä heikentää hänen sitoutumistaan oman työllistymisensä edistämiseen.

Monialaisia palveluita tarvitsevien henkilöiden kokonaistilanne ei ole selkeästi kenenkään tiedossa tai vastuulla. Työllisyyspalvelut sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut eivät toimi tehokkaasti yhdessä, jotta henkilön elämäntilanne voitaisiin kokonaisuudessaan ottaa huomioon ilman turhia viiveitä.

Nykyinen työttömyysturvajärjestelmämme painottaa voimakkaasti sanktioita palveluiden toiminnan sijaan. Järjestelmä koetaan epäoikeudenmukaiseksi, vaikeaselkiseksi ja lannistavaksi. Koska järjestelmä ei ole kannustava, työllistyminen ja osallisuus yhteiskuntaan hidastuu ja vaikeutuu, työttömyysjaksot pitkittyvät ja yhteiskunnasta syrjäytymisen riski kasvaa.

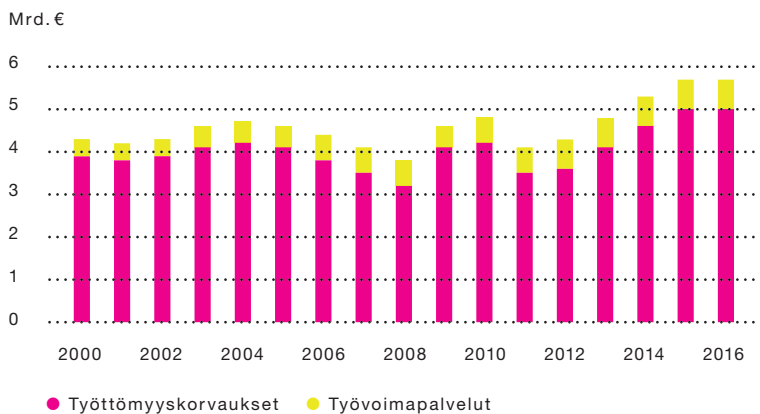
Työvoimapaalveluiden resurssit ovat aivan liian pienet henkilökohtaiseen kohtaamiseen perustuvaan palvelutarpeen arviointiin. Palvelujen saatavuus ja laatu on myös turvattava riippumatta henkilön asuinpaikasta.

Työllisyys- ja työttömyysasteet Suomessa

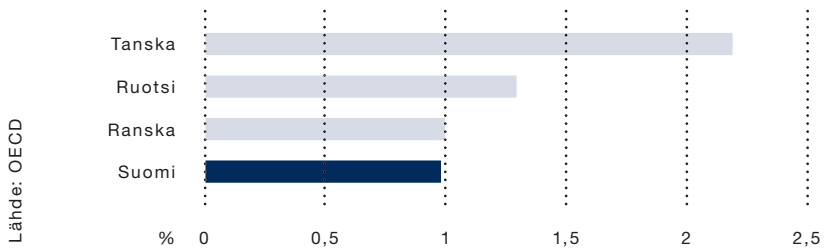
Lähde: Tilastokeskus

Työttömyyteen liittyvät menot

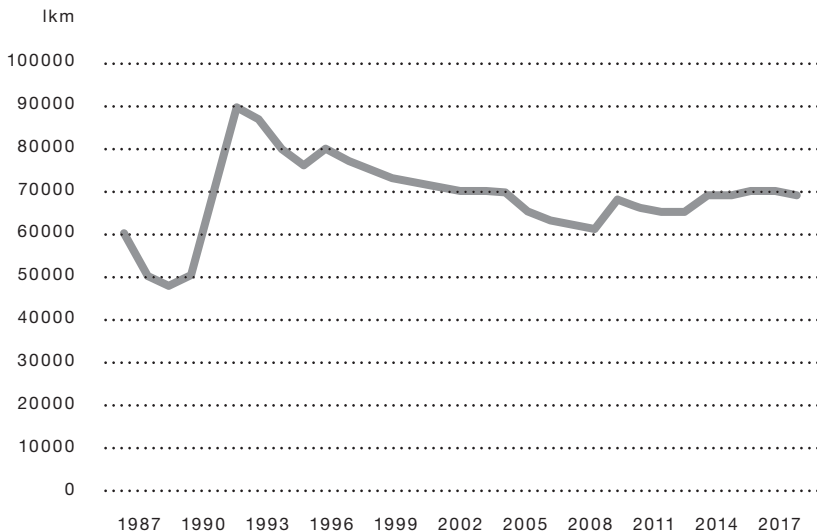

Lähde: THL

Aktiivinen työvoimapolitiikka Käytetyt varat suhteessa bkt:hen 2015 (%)

Nuoret syrjässä 15–29-vuotiaat, jotka eivät ole työssä, koulutuksessa tai harjoittelussa

Lähde: Tilastokeskus

STTK:n kannustinmalli

Työttömyysturvajärjestelmän tulee rakentua tulevaisuudessaakin työnteon varaan. Lähtökohta on, että ihmiset tulevat jatkossakin ensisijaisesti työllään toimeen ja työn tekeminen kannattaa – myös taloudellisesti. Palvelujärjestelmän tulee tukea jokaisen Suomessa asuvan mahdollisuuksia saada työtä ja pysyä työssä sekä kannustaa osallisuuteen. Uudistuksen tulee lisäksi perustua oikeudenmukaisuuteen, kannustinloukkujen purkamiseen sekä julkisen talouden kestävyys.

Uudistustyö tulee tehdä vaiheittain. STTK pitää tärkeänä, että perhevapaajärjestelmän uudistus tehdään omana kokonaisuutenaan. Työttömyysturvaa koskevassa valmistelussa tulee kuitenkin ottaa huomioon yhteiskun-

taan ja yksilöön vaikuttavat muut tekijät kuten verotus, koulutuspolitiikka, asuntopolitiikka sekä perhepolitiikka. Myös alueelliset erot ja liikkuvuuteen liittyvät tekijät ovat osaltaan vaikuttamassa työttömyysturvan toimivuuteen ja vaikuttavuuteen.

Työttömyysturvan tulee rakentua syyperusteisuuteen, joka STTK:n kannustinmallissa on työttömyys. Oikeus työttömyysetuuteen edellyttää vastikkeellisuutta, mikä tarkoittaa, että etuudensaaja sitoutuu omalta osaltaan edistämään työllistymistään ja osallistumaan hänelle räätälöityihin ja sopiviin palveluihin.

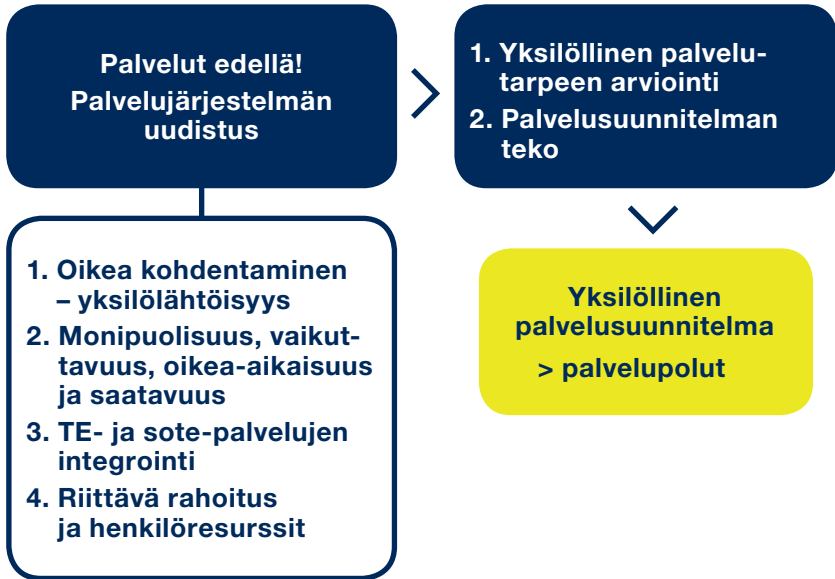
STTK:n kannustinmallissa työllistymistä ja osallisuutta tehostetaan ensisijaisesti toimivien ja vaikuttavien palveluiden kautta. Työttömälle asetettavien toimintavelvoitteiden tulee olla yksilölähtöisiä, kannustavia ja tarkoituksenmukaisia.

”STTK:n kannustinmallissa työllistymistä ja osallisuutta tehostetaan ensisijaisesti toimivien ja vaikuttavien palveluiden kautta.”

Työttömyysturvajärjestelmän etuuksien tulee olla pääsääntöisesti yksilölähtöisiä, mutta tietyissä etuuksien yhteensovittamistilanteissa, erityisesti asumistuessa, perhekohtainen lähestymistapa on jatkossakin tarkoituksenmukainen.

Palvelut edellä!

STTK haluaa ensivaiheessa uudistaa palvelujärjestelmän ja työttömyysturvaa koskevan perusturvan. Palvelujärjestelmän uudistamisen tarkoituksena on edistää nykyistä tehokkaammin työllistymistä sekä ehkäistä työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä. Työllistymistä ei voida edistää tehokkaasti ottamatta palveluissa paremmin huomioon henkilön oma elämäntilanne. Siksi pidämme tärkeänä, että resurssit ovat riittävät ja palvelut oikein kohdennetut.

”Henkilön tulee itse voida vaikuttaa siihen, mihin palveluihin hänet osoitetaan.”

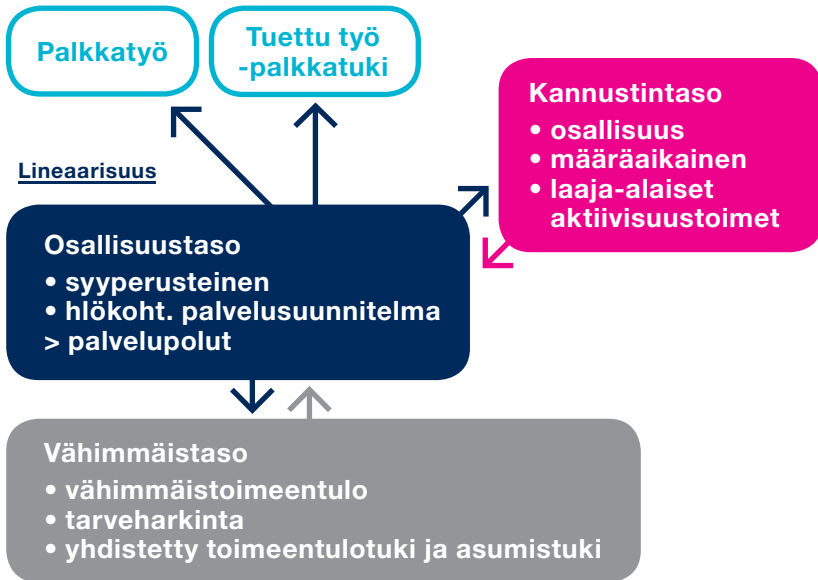
Toimivan ja vaikuttavan työllistymispolun tulee rakentua henkilökohtaisen kohtaamisen ja tarvittaessa moniammatillisen palvelun varaan. Henkilön tulee itse voida vaikuttaa siihen, mihin palveluihin hänet osoitetaan. Tämä lisää henkilön motivaatiota toimia aktiivisesti oman työllistymisensä edistämiseksi. Tätä tarkoitusta varten henkilölle laaditaan yksilöllinen palvelusuunnitelma. Sen tarkoituksena on kartoittaa työttömän kokonaistilanne ja luoda juuri hänelle sopiva yksilöllinen palvelupolku, joka edistää hänen työllistymistään.

Työttömälle tarjottavia palveluita pitää monipuolistaa. Vaikeasti työllistyvät, osatyökykyiset, syrjäytymisvaarassa olevat sekä osin työelämän ulkopuolella olevat henkilöt tarvitsevat yksilöidympiä ja integroidumpia palveluita, jotka aidosti tähtäävät työkyvyn, osallisuuden ja osaamisen parantumiseen.

Keskittämällä työllisyys- sekä sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluita voidaan saada synergiaetuja, jotka edistävät ja nopeuttavat työllistymistä ja tuovat säästöjä yhteiskunnalle.

Työllistymisen edistämiseen on käytettävä enemmän palkkatuetta työtä tilanteissa, joissa työllistyminen avoimille työmarkkinoille on haastavaa. Palkkatuettu työ pitää kytkeä tiiviimmin osaksi palveluprosessia niin, että työllistymisen tukeminen jatkuu työllistymiseen asti.

Etuudet palveluprosessissa

STTK katsoo, että järjestelmää tulee selkeyttää ja etuudet tulee kytkeä tiiviisti henkilökohtaiseen palveluprosessiin. Jokaiselle tulee turvata tarveharkintainen vähimmäistoimeentulo. Toimeentulotuen perusosa ja asumistuki yhdistetään. Lähtökohtaisesti etuuk-sien tasot säilyvät ennallaan. Osallisuustasolla henkilö ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi ja osallistuu henkilökohtaisen palvelusuunnitelman tekemiseen. Maksettava etuus on noin nykyisen työmarkkinatuen ja peruspäivärahan tasoinen. Kannustintasolla henkilö osallistuu hänelle palvelusuunnitelmassa sovittuun toimeen, jolloin hän saa kannustintason korotettua etuutta.

Työn vastaanottamisen kannustavuus

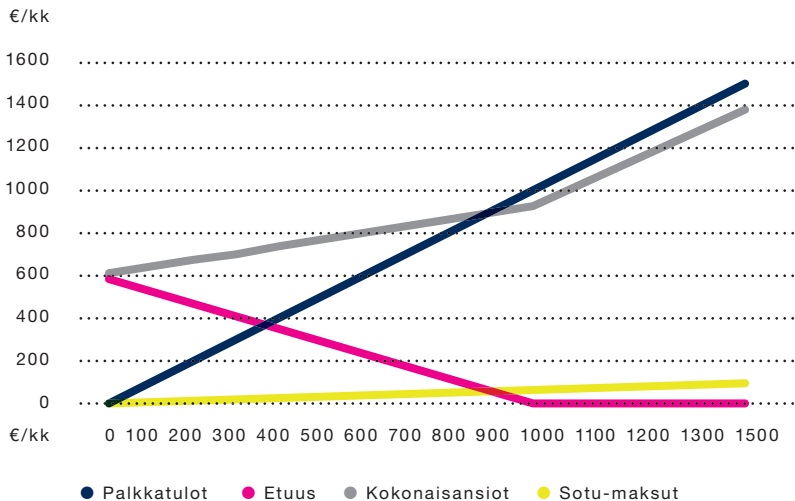
Nykyjärjestelmässä kannustavuuden ongelmana on se, että useaa eri tukea saavan henkilön työllistyessä hänen efektiivinen marginaaliveronsa nousee helposti hyvin korkeaksi. Efektiivinen marginaalivero tarkoittaa sitä, miten monta prosenttia tienatusta eurosta menee veroihin, veroluontoisiin maksuihin ja etuuksien vähenemiseen. Joskus taso voi olla sata prosenttia, jolloin tienattu euro ei nosta nettoansioita. Työn vastaanottamisen kannustimet ovat silloin olemattomat.

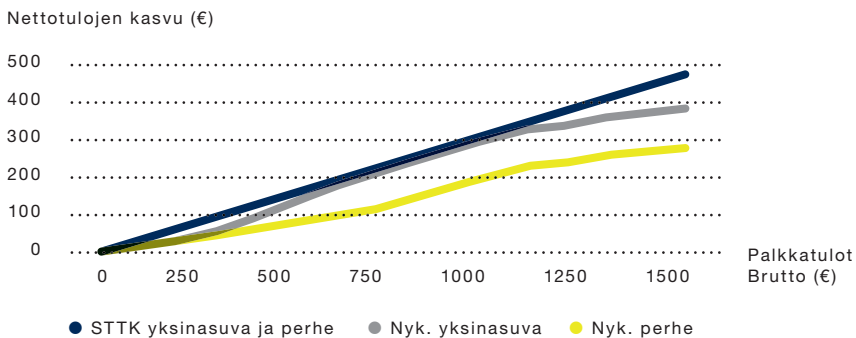
”STTK haluaa vähentää kannustavuusongelmaa sovittamalla paremmin yhteen etuudet ja työtulot.”

STTK haluaa vähentää kannustavuusongelmaa sovittamalla paremmin yhteen etuudet ja työtulot (linearisuus). Työtulojen kasvaessa etuudet vähenevät tasaisesti. Jokainen ansaittu euro vähentää etuuksia 0,6 eurolla. Tämä taso on kannustava ja julkisen talouden kannalta kestävä.

Lineaarisuus – ansaittu euro vähentää etuutta 60 sentillä

Nettotulojen kasvu työllistyessä

Esimerkissä: yksinasuva työmarkkinatuella, vuokra 600 €. Työtön perhe työmarkkinatuella, 2 aikuista 2 lasta, vuokra 1000 €. Nykymallin luvut laskettu THL:n ja ME-säätiön laskurilla.

Vaikutusarvioita julkiseen talouteen

Palvelujärjestelmään ja työvoimapalveluihin lisättävät panostukset lisäävät julkisen talouden menoja. Säästöjä syntyy, kun ihmiset työllistyvät tehokkaamman ja toimivamman palvelujärjestelmän kautta. Henkilön työllistyessä tulonsiirrot vähenevät ja verotulot lisääntyvät. Yhteisvaikeus vuositasolla on yhden työttömän työllistyessä noin 20 000 euroa julkiseen talouteen. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi 10 000 työttömän työllistyminen tasapainottaa julkista taloutta noin 200 miljoonalla eurolla.

Osallisuutta lisäämällä pystytään tehokkaasti ehkäisemään syrjäytymistä, jonka hinta yhteiskunnalle voi olla yhden henkilön osalta jopa miljoona euroa.

Lineaarisuus, eli etuuksien ja tötulojen yhdistäminen, tuo välittömästi hieman lisämenoja, mutta menot korvautuvat mallin tuottaman lisätyöllistymisen seurauksena. STTK:n esittämä lineaarisuus tekee työn vastaanottamisen nykyistä kannustavammaksi, koska se edistää pysymistä työmarkkinoilla ja lisää työllistymistä työttömyydestä osa-aikatyöhön ja edelleen osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön.

Kustannusvaikutus on STTK:n kannustinmallissa välittömästi negatiivinen, mutta muutamassa vuodessa kustannusvaikutukset ovat neutraaleja.

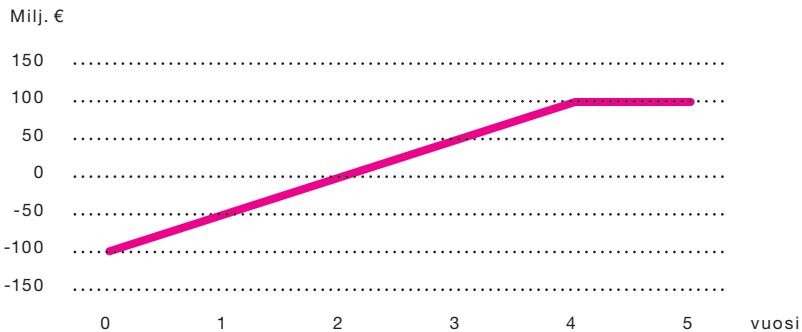
Esimerkkilaskelmia

Yhden työmarkkinatuella olevan työttömän työllistymisen positiivinen vaikutus julkiseen talouteen on noin 20 000 euroa vuodessa. Säästö syntyy noin 2/3 tulonsiirtojen (työttömyysturva ja asumistuki) vähentymisestä ja noin 1/3 verotulojen osalta.

Vuonna 2016 avoimille työmarkkinoille sijoittuneiden osuus 3 kuukautta toimenpiteen (palkkatuki) päättymisen jälkeen oli 27,7 %, ja 6 kuukautta toimenpiteen päättymisen jälkeen 28,1 %. Vaikuttavilla palveluilla on merkittävä vaikutus työttömien työllistymiseen.

Esimerkiksi 200 miljoonan lisäpanostus olisi kustannusneutraali julkisen talouden osalta, mikäli toimenpiteiden piirissä olisi noin 36 000 työtöntä.

Julkisen sektorin tasapaino

Kuva havainnollistaa, miten julkisen talouden tasapaino muuttuu palveluihin tehtävien lisäpanostusten myötä. Aluksi vaikutus julkiseen talouteen on negatiivinen, mutta tulonsiirtojen vähentyessä ja verotulojen kasvaessa vaikutus julkiseen talouteen muuttuu positiiviseksi viimeistään muutamassa vuodessa.

STTK:N JÄSENLIITOT

Ammattiliitto Nousu
www.nousu.org

Ammattiliitto Pro
www.proliitto.fi

Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO
www.erto.fi

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty
www.jytyliitto.fi

Kirkon alat
www.kirkonalat.fi

Liiketalouden Liitto LTA
www.liiketaloudenliitto.fi

Meijerialan ammattilaiset MVL
www.mvl.fi

METO – Metsäalan Asiantuntijat
www.luva.fi

Palkansaajajärjestö Pardia
www.pardia.fi

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA
www.ria.fi

Suomen Konepäällystöliitto SKL
www.konepaallystoliitto.fi

Suomen Laivanpäällystöliitto SLPL
www.seacommand.fi

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer
www.superliitto.fi

Suomen Palomiesliitto SPAL
www.palomiesliitto.fi

Tehy
www.tehy.fi

Vakuutusväen Liitto Vv1
www.vv1.fi

TOIMIHENKILÖKESKUSJÄRJESTÖ

www.sttk.fi